

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL
ANY IX, NUMS. CLXXXI - CLXXXII, ABRIL I - XVI, MCMXXIII

Número solt, 1 pesseta.



SUMARI

El company, per R. RUCABADO.—Per no pensar-hi més, per J. M. LÒPEZ-PICÓ.—
El secret d'una tarda de diumenge, per A. ESCLASANS.—Poesia: El Comte
Arnau, per JOSEP MARIA DE SAGARRA.—Poesia alemana: Cant d'Hiperió.—
Quan jo era un noi...—Meitat de la vida.—Madures son, xopes de foc, per
CARLES RIBA, *trad.*—Els llibres, per D. J.—Les Arts plàstiques, per R. B.—
Les Revistes.

ADMINISTRACIÓ: CORTS CATALANES, 613 · BAIXOS

BARCELONA

LA REVUE DE GENEVE

Directeur: ROBERT DE TRAZ

Internationale, mais non internationaliste, la *Revue de Genève* est un organe de liaison. Elle groupe des écrivains représentatifs de chaque nation, afin qu'il s'expliquent. Revue de civilisation comparée, elle donne chaque mois, grâce à des collaborateurs de tous pays, l'image vivante et contemporaine d'un monde où personne ne peut plus s'isoler.

La *Revue de Genève* publie des œuvres de Maurice Barrès, Georges Duhamel, Elie Faure, Edmond Jaloux, Daniel Halévy, Camille Mauclair, André Suarès, Albert Thibaudet, Hellens, B. Croce, G. Ferrero, Vilfredo Pareto, G. Prezzolini, Bennett, Joseph Conrad, J. Joyce, George Moore, Shaw, N. Murray Butler, John Erskine, Ch. Macfarland, F. W. Förster, Freud, Thomas Mann, Rathenau, Redlich, Keyserling, A. Kouprine, Milionkov, Remisov, Alexis Tolstói, Branting, Lange, Nansen, J. Bojer, Per Hellström, Lagerkvist, Masaryk, Bénès, A. Apponyi, I. de Voinovitch, Markovitch, Unamuno, Madariaga, etc., etc.

	Un an	Six mois	Prix du numéro
Suisse	Fr. 36.—	Fr. 19.—	Fr. 4.—
Etranger (argent suisse)	» 44.—	» 23.—	» 4.50

Pour tous renseignements s'adresser à la S. A. des Editions «Sonor», 46, rue du Stand, Genève.

EDITORIAL CATALANA, S. A.

La Veu de Catalunya.—Agricultura.—Biblioteca Literària.—D'ací d'allà.—Economia i Finances.—Biblioteca Catalana

ENCICLOPÈDIA CATALANA

VOLUMS PUBLICATS

- I.—La crisi del règim, per A. Rovira i Virgili.
- II.—Exploració polar, per William S. Bruce, traducció de Carles Riba.
- III.—Roma, per W. Warde Fowler, traducció de l'anglès, per J. de Fontcuberta.
- IV.—Filosofia crítica (volum doble), curset donat a l'Institut d'Estudis Catalans l'any 1917, per R. Turró.
- V.—Astronomia, per Arthur R. Hinks, traducció de l'anglès, per A. Desvalls i C. Riba.
- VI.—Nacionalisme. Textos extrets dels llibres, escrits i discursos de N'Enric Prat de la Riba. Tria, sistematització i pròleg de A. Rovira i Virgili.
- VII.—Aritmètica Mercantil (vol. dob.), per Emili Valls.
- VIII.—El règim Jurídic de Catalunya, per Martí Esteve.
- IX.—Gramàtica Francesa (vol. dob.), per P. Fabra.
- X.—El Municipi Modern, per F. Culi Verdaguer.
- XI.—Doctrina Estètica del Dr. Torras i Bages, per Mn. C. Cardó.
- XII.—Piscicultura, per J. Maluquer.
- XIII.—El Papat i els temps moderns, per W. Barry, traducció de l'anglès, per J. Carner.
- XIV.—El Renaixement, per E. Sichel, traducció de l'anglès, per J. March.
- XV.—La Civilització Bizantina, per P. M. Bordoy-Torrents.
- XVI.—Prehistòria Catalana (volum doble), per P. Bosch Gimpera.
- XVII.—Història d'Anglaterra, per A. F. Pollard, traducció de l'anglès, per J. de Fontcuberta.
- XVIII.—Història de Rússia (volum doble), per A. Rovira i Virgili.
- XIX.—L'antic Orient, per D. G. Hogarth, traducció de J. March.
- XX.—Economia Política, (volum doble), per S. J. Chapman, traducció de Manuel Reventós.
- XXI.—Els Jocs Olímpics, per J. Elias, il·lustracions de J. d'Ivori.
- XXII.—Història de l'Art (Egipte), volum doble, il·lustrat, per Joaquim Folch i Torres.
- XXIII.—Apunts de la Flora Medicinal de Catalunya, pel Dr. J. Calicó (volum doble).
- XXIV.—Napoleó i el Món (vol. doble), per Frederic Camp.
- XXV.—El descobriment d'Àfrica, per Sir H.H. Johnston, traducció de M. Sabat (volum doble).
- XXVI.—Islamisme per D. S. Margoliauth, traducció de P. Bergos, volum doble.

Cada volum val DUES pessetes (els volums dobles compten per dos)

Si necessita algun aclariment respecte a n'aquesta o altra de les nostres publicacions, escrigui avui mateix

EDITORIAL CATALANA - Escudellers, 10 bis, etl. - Barcelona

Edicions PATRIA

Subscriuiu-vos a la

HISTORIA NACIONAL DE CATALUNYA

de n'ANTONI ROVIRA I VIRGILI

Ho podeu fer en les següents llibreries: Verdaguer, Rambla del Mig; Puig i Alfonso, a la Plaça Nova; Editorial Políglota, carrer de Petritxol; Nacional Catalana, Gran Via, 613 i en la nostra direcció: Diputació, 95; telèfon, 157 H.

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY IX — NÚMS. CLXXXI i CLXXXII — ABRIL I - XVI - 1923

El company

Quina escalfor i quin baf més estrany!
(*La Marguerideta*)

M'abraçà. Em retingué les mans llarga estona. Em feu seure al cafè, i obsequiós, manà servir-me.

—Ah, em deia, tu ets l'home, tu ets el veritable. Ningú més com tu. Qui t'arriba als genolls? Sempre havia jo pronosticat que t'enfilaries.

Begué un glop. Anà dient:

—Sinó que... Vols que et sigui franc? També penso sempre que tu en fas massa. Vull dir que et dones a gratcient. Et prodigues, t'abandones. I què et paguen, vejам?—Espoc, és no res! T'exploten. No s'hi val. T'has de fer valdre.

Encengué una cigarreta. S'acostà, confident.

—L'altre dia parlàvem de tu. T'hauria plagut. Era una tertulia de gentils dames. No et decideixes a escriure aquell tros passional? Quants de cors femenins faria somoure!

Lliscà, vora nostre, una dama. La saludà amb els ulls. Estic segur que anava a presentar-m'hi.

—I pensar que no t'han dat la càtedra a tu! Quina injustícia! Ah, però una porcada així, no la perdono. Jo, al secretari li estampo la signatura amb els dits a la cara. Ah, no! Engolir una vilania? Fer d'anyell? Mai.

Aclucant la mirada, comandà pastes, vi espumós.

—No s'hi menja bé, aquí. Jo, sempre al *Savoy* o al *Nice*. Allà et serveixen com al millor *grill room* de Londres. No hi dines mai? És l'únic lloc on pot restaurar-se, a Barcelona, un ciutadà decent.

Eixugada la boca, exclamà:

—Ah! Si fóssim com nostre amic Bernat! Quina sort, aquell ximple. L'auto a la porta de casa. Li han dat poders, saps? I s'està projectant una torre a Pedralbes. I que gent sense mèrit gaudeixi de la vida! I en Peris, casat amb noia rica, magistrat; sempre de viatge. Europa, Nortamèrica... Això, això és fer carrera.

M'omplí encara la copa.

—Parlem de la qüestió social. S'hi està bé aquí. Que m'en dius de la guerra, de l'art, dels atemptats? No tinguis pressa, home. Parlem d'eleccions, de teatres. Doncs que no hi vas? Cal reposar. Cal pendre's la vida tal com es presenta!

Llavors m'adoní jo que m'estava invitant a la Peresa. I que suara, m'excitava l'Enveja. I que abans estimulà ma Gola. I que primer m'inspirava ell la Ira.

També m'havia insinuat la Luxúria, després d'haver-me suggerit l'Avarícia. I recordí que ja de primer antuvi començà ell fomentant ma Supèrbia.

M'aixequí. S'aixecà. Damunt del roig ponent que incendiava la posta, es dibuixava sa silueta negra. La clenxa, partida al mig, perfilava a banda i banda del cap sengles protuberàncies.

Desaparegué en el crepuscle. Em deixà llarg temps, a la gorja, una espessa sentor sulfúria. I a la mà, que en pendre comiat m'apretava, una ampla taca fumada.

R. RUCABADO

Per no pensar-hi més

Hem vist les notacions i els estudis de les revistes amb motiu del centenari de Renan.

Hem rellegit algunes pàgines el cor de les quals, dins la nostra recordança, servava la intimitat més viva del pensament, de les il·lusions i potser del diletantisme amorós de l'home tant com de l'escriptor.

Darrerament l'estudi de Pierre Laserre (*Renan et nous*—Les Cahiers verts, n.º 18)—aportava a la nostra comprensió i també—per què no dir-ho?—a la nostra curiositat, nous punts d'afecte i de desafecte i noves dades i constatacions valoradores.

Tot això amb la natural fatiga de treballar un tema revellit i de difícil contemporanització per molt que hi esmercem el nostre joc intel·lectual.

Volíem, però, deixar en bon ordre el nostre pensament i el nostre sentiment. A la fi aquest és sempre una mica el treball de llegir i d'escriure: posar ordre, tal com les dones de sa casa fan dissabte.

Sentimentalment topàvem amb obstacles que no era gens fàcil negligir. L'excitant imaginatiu que el Bourget adolescent cercava en la figura de Renan havia estat així mateix un excitant de la nostra imaginació. Avui constatem encara entre els amics de les nostres promocions la traça renaniana difícil d'esborrar per aquest prestigi melangiós de la nostra pròpia llunyania. Amb certa duresa, a contra-cor, penetraven la nostra raó els judicis de Brunetière.

Calia una prova i calia un testimoni que ens desfessin l'equivoc del cor. Després de la vida que ha estat la nostra experiència d'aquests darrers anys, no ens sobten ni les reserves literàries del P. Lagrange a l'entorn de Renan.

Prova de l'amistat. Testimoni de la caritat. Renan no resisteix això. Fins la cerquera de la veritat que mogué totes les seves intencions, ens sembla una gelosia defensiva. No us acosteu a la veritat que és de Renan *tot sol*; amb els amants exclusivistes no hi ha església possible. Ells mateixos es ressequen i es cli-vellen d'aquesta ardor sense foc, d'aquesta manca de cordialitat que l'apòstol de les gents retreia com el crim més gran dels gentils.

Empedreïment de la fidelitat inflexible a l'egoisme inicial. De cara a la grandesa abstracta, en diem imperis arruinats; de cara als homes, en diem el pacte de l'èxit. Qui assegura que per aquestes vies no s'arriba als tractes amb Caliban?

La voluntat de disminució del Renan que limità d'una manera definitiva la seva immortalitat, li feu inassolible tota substància poètica.

I ha estat precisament un poeta qui ha definit Renan condemnant-lo a una falaguera que ni arriba a l'acció dramàtica:

Diuen de Crist:—No és Déu.

El criat d'Anàs el bofeteja i Renan el besa.

La vergonya de besos d'aquesta mena no hem de compartir-la.

Potser és bo d'haver escrit aquest comentari-hi per no haver de pensar mai més en el Renan.

I perquè ens valgui per haver dit que a Catalunya no refusen contradictors ni ens ha de doldre tant una bofetada activa que fiti un dels passos de la passió, com el bes contemporitzador d'un possible Renan.

J. M. LÒPEZ-PICÓ

El secret d'una tarda de diumenge

Motius

Plou i fa sol. En la tarda revolta giravolta el venteig i repiquen les campanes inlassablement. Tremolen les donzelles al carrer i el geranis al balcó. Ploriqueja un infant, xerroteja un ocell. Top i retop de balons en el camp de futbol. Finestres badades i portes closes. Flauteig i timbaleig i trompeteig de l'orga dels cavallets a la plaça veïna. Passa el carril perdent alè i el seu xisclar talla la pau fent emmudir per un moment tots els sorolls. Damunt un clap de cel blau, travessa llampegant un vol de coloms daurats. Al mig d'un nuvolet cendra, un estel vermell i verd dibuixa cercles empaitat per la ratlla serpentina de la cua. De la penumbra d'un carreró s'enfila gallardament, entre cridòries, la pompa grotesca i pintoresca d'una bomba de paper fi. Passa la corrua de les padrines que van a rosari. De terrat a terrat, com un floc dominical insospitat, la doble diadema d'un arc de Sant Martí vivíssim, d'un arc de Sant-Martí tenuíssim. Converses ofegades i musiques virolades. De tant en tant un dolcíssim sospirar de branques i fullatges que s'ajupen i es redrecen. Ara lluny, ara prop, l'udol i el lladruc de les sirenes dels vaixells que marxen i de les botzines dels autocars que fugen. Repicar de picarols i xiular de tralles de les tartanes florides de pinassa i de fanals i de cançons. Al cim dels monuments, la darrera espurna de l'alegria del diumenge. El silenci, dins la meva cambra, fa trama amb el silenci i urdit amb el silenci. Tota la taula és plena de llibres i diaris i revistes. Després de la setmana d'angoixes i fadigues pel guany del nostre pa de cada dia, la meva ànima fa festa. Dintre de mi sanglota el benestar del repòs. I lentament, de dos en dos, de quatre en quatre, penjats del braç, com bons amics, agafats de la mà, com bons germans, els pensaments surten a fer la passejada...

Retorn als clàssics, tractes amb els clàssics.

Dues tendències que s'insinuen, d'un temps ençà, en la poesia i en la crítica catalanes. Es així com s'inicia el post-Glosari? Després de tants anys de regionalisme i floralisme, de noucentisme i nacionalisme, caldrà que comencem a donar voltes a l'entorn de nosaltres mateixos, empaitant-nos la cua? No serà

precisament per aquestes quatre causes que els nostres poetes sospiren pel retorn als clàssics i pels tractes amb ells? Decididament la nostra poesia va darrera dels mots d'ordre com els infants darrera les papellones. Sereinitat, poetes, i sobretot dignitat d'ofici.

Diem: «Retorn als clàssics i tractes amb els clàssics» i certs sectors de la nostra literatura responen, com un tornaveu: «Retorn a Maragall.» Aquest retorn, que mentre ha viscut el Glosari ha sigut comprès per a combatre'l, com un retorn a la espontaneïtat del fons i a la incurança de la forma, fa avui un altre so. No es predica el retorn al Maragall poeta, sinó que s'empra aquest home com a símbol de Renaixentisme, i se'l venera com a traductor dels «Himnes Homèrics» i de Goethe, i com autor de «Nausica», més que com a poeta original. Bella transformació, i que duri. Però jo demano: què vol dir retorn als clàssics? Es, per ventura, possible, un retorn als clàssics? Perquè el dir «retorn» pressuposa anada i possiblement oblit anteriors! Jo ja sé que aquest «retorn» significa arredossar-nos vora dels grecs i dels llatins i que «tractes amb els clàssics» vol dir llegir-los, meditar-los, saquejar-los, re-crear-los, en fi, donant-els-hi el to i la veu que tindrien si poguessin reviure en el nostre temps i a Catalunya. Però, és que els havíem oblidat? No serà pitjor encara? No serà que la majoria dels nostres poetes no els han conegut mai? Tots sabem com se forma un poeta a Catalunya: un jove o un vell, qualsevol dia, saltant del llit, s'adona de que el sol es clar i el cel blau i els arbres verds i les cases blanques i les dones belles. S'exalten el seu cor i el seu cervell, combina la seva joia en joc de rimes, i quan això s'ha repetit una trentena de voltes arreplega els poemes en volum. I bo o dolent, és tingut per poeta. No compreneu tota la immoralitat d'aquest acte? Cap poeta hauria de permetre que se'l tingués per tal si abans no hagués fet l'aprenentatge de poesia!

Abans de donar-se al públic en nodriment de sa cultura, cal haver construït la pròpia cultura. Veiem a Catalunya com un poeta va formant-se, literàriament, a mida que publica els seus llibres. I el poeta huria d'estar format, equipat completament, armat amb totes les armes, al publicar el primer llibre! D'aquesta manera s'evitaria la actual depreciació del nostre art de poetes i s'eliminarà tota aquesta faramalla de rimaires, peregrins

de Jocs Florals, sense gust ni geni, ni to ni so, ni suc ni bruc, que viu damunt de la literatura catalana actual com un núvol de llagosta. Ets poeta? Doncs cal que coneguis els clàssics; si pot ésser en l'original, millor; si no pot ésser, en la traducció; i jo crec que la coneixença del grec i del llatí és bona per als filòlegs i els traductors, però no per als poetes; aquests deuen aprofitar-se de la feina d'aquells; però sia com sia, cal que coneguis els clàssics! No els coneixes? Doncs no hauria d'ésser-te permès escriure mentre els ignoresis! Fent-ho així no caldria parlar mai de «retorn als clàssics, i de tracte «amb els clàssics», perquè viuríem sempre «amb» els clàssics i «dels» clàssics, el mestratge dels quals ens guiaria sempre i a totes hores. Senyor, Senyor, aquestes coses tant axiomàtiques, caldrà repetir-les encara? Fins a quan? Estudiar, estudiar, estudiar; meditar, meditar, meditar: són paraules de Carducci. Sempre i cada dia, l'estudi i la meditació de les obres dels clàssics... i dels moderns, fins al cansament, fins a la malaltia, fins a la neurosi, fins més enllà de la neurosi! Que l'esforç a ultrança en l'estudi sigui el bateig de dolor de tot poeta... Retorn als clàssics? Tractes amb els clàssics? Coneixença íntima dels clàssics, avui com ahir i com sempre! Si els portem a dintre, parlaran sempre quan parlem nosaltres, i en català, i com si fossin fills d'avui i homes del segle XX! Com és possible que siguem artistes, si comencem per no ésser artesans? Abans d'ésser fadrins cal ésser aprenents, i el no ser ni això ni allò és el motiu de que l'art de poesia a Catalunya tingui encara tan pocs mestres!

Retorn al poble, tractes amb el poble.

La segona tendència duu aquests noms, i certs sectors de la nostra literatura li fan de resposta:

«Retorn a Verdaguer.» Aquest retorn, que mentre ha alenat el floralisme, ha semblat una incitació al misticisme, refusada per molts, ara sembla que pren peu i exemple del Verdaguer senzill i popular (ja era hora de que els crítics llevessin a Verdaguer el nom de «místic»; ara caldrà esperar alguns anys per adonar-nos de que els veritables místics són els poetes actuals, de Maragall ençà!), sense tenir en compte que la simplicitat i la humanitat d'en Verdaguer no poden imitar-se, en primer lloc perquè feien un amb la seva naturalesa i la seva vocació sacerdotal i en segon lloc perquè si Verdaguer tornava, avui, no escriuria com va escriure ni pensaria com va pensar, sinó que pensaria i escriuria com nosaltres.

Verdaguer fou el gran intuïtiu que, sense medis, animà, per mitjà de la seva puresa i de la seva voluntat, tota una llengua adormissada. Si avui tornés, la seva tasca d'animador no podria exercir-se i el seu estil i el seu pensament serien diametralment oposats als de la seva obra. «Flors del Calvari», «Eucarístiques» i les seves obres darreres porten llavors i batecs que permeten parlar així. Verdaguer, terrerol i sacerdot, visqué en contacte amb el «poble» del camp i el «poble» de la ciutat, entenent per «poble» des de les classes humils a les classes altes.

Això és el que crida l'atenció dels poetes amants de la «poesia popular». Això, i la imitació dels exemples de «poesia popular» catalana, recollits pels erudits. Darrerament En Garcés ha dit que no calia confondre el «poble» amb el «públic», amb la «gent»; es cert; però després ens diu que la nova «poesia popular» deu traduir-nos artísticament el «sentit de la terra», el «sentit del paisatge». Aleshores no cal anomenar-la «poesia popular»! Diguem-ne «poesia», simplement! Es ben curiós ço que passa amb els moderns poetes catalans: sembla que visquin a la força en les ciutats; pensen en els camps, i en les seves obres sembla que la figura humana no tingui gairebé interès, com si fos solament un arabesc damunt la terra i el paisatge. La terra i el paisatge i les coses de la terra i del paisatge, no són res més que escenografia! L'home i la dona: heu's aquí el «poble»! I els llaços i els afectes i els odis, i els amors, sentiments i passions que els uneixen i els separen, això és el «poble»! I encara cal tenir en compte tot el que hi hagi de veritable i el que hi hagi de sobreposat en ell. Quan el poble diu «la vida» gairebé sempre vol dir «el vici». No tot el que riu i plora i estima i sofreix és home o dona. Moltes vegades no és res més que una caricatura d'home o dona. El poeta és l'únic ésser que pot comprendre i destriar el fals i el veritable en l'ànima del poble. I quan ho ha comprès i ho tradueix en art, no actua de «poeta popular» sinó de «poeta». Jo sentiré vibrar tota la meua humanitat davant del dolor o la joia d'un home o d'una dona. Jo no sóc capaç d'emocionar-me davant de la terra o del paisatge, en natura, en brut. Jo, però, m'emocio davant de la traducció de la terra o del paisatge en art. Quan jo vull fruit del mar o de la muntanya, no vaig a contemplar el mar o la muntanya. Prenc un llibre, llegeixo, i aleshores comprenc com són, veritablement, el mar i la muntanya. Aquella primera meitat del primer vers de «El Pi de Formentor» de Mn. Costa i Llobera que fa: «Mon cor estima un arbre...» sempre m'ha semblat d'un grotesc molt pujat de to; em

parlareu de puresa de sentiment, de transhumanació, de franciscanisme; si, però al franciscanisme li convé una ànima franciscana que s'avingui a establir el diàleg; jo no m'avindria a dir: «germà arbre», sapiguent que l'arbre no m'ha de respondre. Humanitat, humanitat! L'home és un ésser innoble mentre l'home no em demostri el contrari. Però jo m'avindria a dir-li «germà home» encara que sapigués que m'ha de girar l'esquena, perquè sé que al dir-li m'entén, encara que calli. I al dir-ho, jo vibraria. Davant de la terra, del paisatge, no vibra res en mí. Per això em sembla errònia la denominació «poesia popular». Si sota aquest nom cal entendre l'home i la dona i els diversos sentiments que els lliguen i la terra i el paisatge que els volten, traduïts en vers, no cal dir «poesia popular»: cal dir, simplement: «poesia». I com que jo crec que, en el grau més alt de l'art, els cossos s'anulen i solament resten les ànimes, deixeu-me acabar dient que en el món no hi ha homes ni dones; en el món no hi ha més que Esperits; i els Esperits no tenen sexe.

Punt de meditació per als «poetes populars» de la darrera fornada.

El preciosisme nacionalista.

Ve d'encendre's en el cel de les nostres esperances una estrella de primera magnitud, que ha sigut batejada pel astròleg que l'han descoberta amb el nom de «Fundació Bernat Metge».

L'enhonorabona als padrins! Però, ai! que a l'escampar la bona nova, tal volta s'ha usat i abusat, una vegada més, de la dèria nacionalista! No era prou forta i prou noble de sí, la «Fundació», per a presentar-se com a una simple gesta intel·lectual? Per què rebaixar-la donant-li un caient nacionalista?

Davant les conferències dels homes que piloten la «Fundació», permeteu que somrigui una mica! De bona fe, i amb la mà al pit, creieu en l'eficàcia de prosselitisme i d'influència dels clàssics entre la nostra gent? No siguem ingenus! La ingenuïtat és la germana siamesa de la barbàrie...

Els homes d'esperit, els únics que poden i deuen beneficiar-se de la «Fundació» i les seves obres, coneixen perfectament els clàssics grecs i llatins. Direu que en català seran més entenedors i més nostres?

D'acord completament! I es qüestió d'honor per a tots plegats el que així sigui! Però aleshores no hi havia cap necessitat de punxar la corda sensible del nacionalisme per assegurar l'èxit de l'empresa, descomptat per endavant, tota vegada que tots ens coneixem i sabem com som, els clàssics i nosaltres, en

pura confraria intel·lectual! Dignitat, poetes, dignitat. Vivim en barreja, nosaltres i el poble, i això no està bé. La Catalunya que llegeix i pensa cal que prescindeixi, en absolut, de tot allò que sigui estrany a la Catalunya que llegeix i pensa, i jo dic que no hi ha res més estrany al intel·lectualisme català, que el nacionalisme català!

Calia assegurar-se el concurs dels profans? Volia influir-se damunt d'ells, que mai s'han preocupat pels clàssics... ni pels moderns, i encendre'ls en amor envers les lletres gregues i llatines? Estigueu tranquils! A Catalunya hi ha molts senyors honorables (Catalunya és terra d'«Honorables Senyors») que compren llibres... per patriotisme, i els fan enquadrar i els guarden a la biblioteca i no els fullegen ni llegeixen mai, ni per casualitat; i això ho fan, segurament..., també per patriotisme! Que Déu ens faci bons a tots plegats!

La Catalunya que llegeix i pensa.

¿Com està feta, Catalunya, avui? En temps dels avis, en temps dels pares, comptàvem tres estaments: els rics, els menestrals, els pobres. Avui entre els rics i els menestrals s'ha format un subestament que jo, per entendre'm, anomeno dels «comissionistes-representants», i entre els menestrals i els pobres s'ha format un subestament que jo, per entendre'm, anomeno dels «xofers-mecànics». Això, a Barcelona. Als pobles, ciutats i viles de Catalunya, trobem, en major o menor escala, aquestes divisions i subdivisions, i ademés el pagès, l'home que viu en el camp i del camp. A tota Catalunya, comprenent-hi Barcelona, trobem una família, no molt gran, que jo anomeno «la Catalunya que llegeix i pensa». Es la dels solitaris, dels estudiosos, dels intel·lectuals, dels homes que consideren la vida real com una cosa al marge, i que tenen per norma i programa la purificació, per la lectura i el pensament, dels dies i les hores del seu viure, i l'avenc, cada dia superat, dins el camí de l'esperit. Aquesta és la sola Catalunya que a mi m'interessa, la Catalunya veritable. Cosa curiosa: tots els solitaris tant els de Barcelona com els de fora, siguin quins siguin el seus medis d'estudi, tenen, si fa no fa, un mateix nivell de depuració general, i de comprensió intel·lectual de les coses, depassant-lo solament en aquells punts on es posen en contacte amb nuclis més o menys nodrits, com si la col·lectivitat ajudés a esperonar les energies de cada individu.

Aquests nuclis, i el grau de depuració d'aquests nuclis, podreu apreciar-los llegint les revistes comarcals que publiquen, i que, re-

llicant-los, els fan de portaveu dintre la totalitat intel·lectual de Catalunya. Dintre aquests nuclis de solitaris, desapareixen, naturalment, els estaments, i l'importància de les poblacions no està mai en relació amb el grau de selecció dels nuclis.

Aquesta és la veritable Catalunya de demà, el llevat i la semença de la catalanitat, per damunt del nacionalisme. Ella és la única que pot entendre's amb ella mateixa. I ella no trenca mai la fidelitat. S'ha dit:

«Als escriptors catalans, als poetes catalans, gairebé no els llegeix ningú!» Què vol dir aquest ningú? Qui voleu que llegeixi als poetes sinó els poetes? Tot lector de poesies que no sia poeta, es un lector per afegidura! «Entre els poetes i el poble català hi ha un divorci, produït per la creació d'una llengua literària artificial.» Pareu-hi compte a fer-nos aquest retret! Es el mateix que feia el poble de Roma als poetes Horaci i Virgili!

Quatre companys, a França, creaven les obres més pures de la llengua francesa, rient-se del poble, desdenyant el poble, superant el poble, caricaturitzant el poble, cadascú segons la seva vocació, i en una llengua que no era la del poble; i aquests companys es deien Molière, Boileau, Racine, La Fontaine. «Cal fer tractes amb el poble, cal anar vers el poble.» Detureu-vos! No seria millor dir que cal que el poble vingui a nosaltres i faci tractes amb nosaltres? Jo proposo que d'ara endavant, com a prova d'aristocratització, no siguin posades a la venda les obres poètiques catalanes; fem les edicions de cinquanta, de cent, de dos cents exemplars, i regalem-les a les Biblioteques. Aconseguirem, amb això, dues coses: treure al nostre art tot caient de indústria i de negoci, i ensenyarem al poble el camí de les Biblioteques. Vindria a elles el poble? No ens fem il·lusions! Les obres d'art solament han d'ésser adreçades als artistes i enteses per ells. Si jo, al publicar una obra, sé que m'ha de llegir un «solitari», un tant sols, jo ja em consideraré pagat de l'esforç. Si jo sé que m'han de llegir mil profans, creuré que he perdut el temps. Dignitat, artistes. Si volem que ens respectin, fem-nos respectar! Coriolà, patró dels poetes, per allò que hi en tu de guerrer, per allò que hi ha en tu d'orgullós! Cal que s'acabi aquesta activitat vergonyant dels artistes catalans davant del poble de Catalunya. Per a tot artista de la nova Catalunya, la Catalunya del post-Glosari, no hi ha més poble digne d'ell que aquest: la Catalunya que llegeix i pensa.

Intermedi grotesc.

Dibuixos d'En Nogués, caricatures d'ànimes!
Permeteu-me que us conti tres anècdotes

viscudes (no t'esveris, lector; no són llargues!), a fi i efecte de mostrar-vos tres caires del caràcter del nostre poble. Són anècdotes, i, naturalment, no tenen altre valor que aquell que els hi voldrem dar, però hem considerat al nostre poble tant perfecte, tant lliure de defectes, tan «bella terra, bella gent», que ja és hora de que comencem a obrir els ulls:

Primera: Fa deu anys. Jo en tenia quinze. Matí de desembre. Jo vegetava (no goso a dir vivia) fent petites feines, comercials, de dia, i estudiant desesperadament, de nit. Al sortir de casa, compro el diari. Cop de mall al cor. Darreres notícies: «En Maragall s'està morint!» Corro, pujo la escala, entro al despatx, i en una vibració de tot allò que hi ha de més noble en mi, tremolant d'emoció i de dolor dic al meu patró: «En Maragall s'està morint!» I ell, displicent, apartant el «caruncho» de la boca, mirant-me, no a la cara, sinó als peus, em respon, pesant les paraules: «Qui! Aquell «ximple» del «Brusi»? Aquest senyor, advocat, regionalista aleshores, nacionalista avui, no podia veure en Maragall ni en lletres de motllo, perquè defensava Catalunya en espanyol. No sé pas que deu fer avui al veure que Xenius la insulta, i en espanyol precisament!

Segona: Interior obrer. Fa cins anys. Calendari amb bloc actalà i escut de les quatre barres. Taula, cadires i armari de la pisa. Un interior d'En Torné-Esquius. Sota el rellotge, una falç al mig d'una petita garba d'espigues i roselles. Es de nit. La mare renta plats. El pare ensenya de llegir a la quitxalla. L'home, catalanista de l'Esquerra, parla sempre en català, però quan toca el torn a la Història Sagrada, i ha d'estrafer la veu divina, no pot estar-se de parlar en espanyol. Jo l'escolto, assegut al seu costat. I diu: «Quan Déu va estendre les mans, les tenebres van obrir-se, esfereïdes, i Ell va exclamar:—Hágase la luz!» —I després: «Adam i Eva, plens de meravella, l'un al costat de l'altre, guaitaven el Paradís, i Déu, amb la mà dreta fent un gest beneïdor que tenia quelcom de nupcial, va dir-los:—Creced y multiplicaos!»—I per fi: «Després del primer pecat, Déu llampegant d'indignació, tronant d'inexorabilitat, va llançar damunt d'Adam aquesta dita:—Ganaràs el pan con el sudor de tu frente!»—Pobre bonhome! Tinc la certesa de que si li haguessin preguntat:—Quién és Dios?—hauria respost:—Un «miembro correspondiente» de la «Real Academia de la Lengua Española»...!

Tercera: Dels nostres dies. Diumenge al mig dia. Carrer de l'Aixampli. Cel blau, sol i vent. Jo, passejant. Trobo l'amic home de esports. Encaixem. Sobtadament, ell m'estira un llibre que jo porto sota el braç. «Què és

això?» Jo: «Llibre d'Amor», d'En Joan Arús; vinc de comprar-lo». Ell, maquinalment, mira la coberta del davant, del darrera, el fulleja vagament, i em diu amb to d'home de món: «Quàn val?» Jo: «Tres pessetes.» Ell: «Feliç vostè, que encara pot gastar tres pessetes en versos i té bona fe per a llegir-los!» Jo arrugo les celles i torço el cap en un gest ambigu. Ens acomiadem. Ell va carrer avall. Jo el segueixo. Es detura davant d'una pasticeria. Guaita, avança, recula, vacil·la, finalment entra. Als pocs moments, surt amb un paquet. Coronament saborós del dinar del diumenge. Jo entro a la pasticeria. Miro la registradora «Nacional». Quant ha gastat? Sis pessetes. Exactament el doble del preu del llibre de versos. Que voleu fer-hi? L'estòmac té les seves raons que la raó no pot comprendre...

Poetes i polítics.

Qüestió sense remei. Per dignitat de l'ofici, els poetes i els prosistes catalans deuen allunyar-se de la política catalana. Les mans dels intel·lectuals donaren forma al catalanisme. Cal que el catalanisme torni a les seves mans? Jo crec que no, i ho crec en nom de la catalanitat. Tots els nacionalismes han nascut en mans dels poetes i han mort en mans dels polítics. El destí dels nacionalismes és el destí de les guillotines: comencen honorant-se amb la sang dels Desmoulins i acaben en llordant-se amb la sang dels Robespierre...

Palpitacions del temps.

Xenius ha pres en l'una mà, segons ens diu, tots els llibres de poemes que han aparegut a Catalunya d'ençà de la mort d'En Maragall, i a l'altra mà tan sols la producció poètica femenina americana (aquella Joana de Ibarbourou, tan barroca i feixuga i passada de moda, mixta de Longus i de Virgili, de Dario i de Verlaine!) i creu que, probablement, la nostra poesia pesaria menys. Hom diria que d'un temps ençà Xenius observa el moviment poètic espanyol i americà mitjançant la informació que li donen les planes de la revista «España», de Madrid. D'altra part, aquest sistema de «pesar» la poesia de diferents països, posant-se-la a la mà, i sòspesant-la i comparant els pesos, és d'una sordidesa d'adroguer a l'engròs o de marxant d'aviram, que fa picar de peus i que no comprenc què pot tenir que veure amb la vocació literària que Xenius va demostrar-nos durant quinze anys, quan escrivia amb la «llengua-espingarda» que va donar-li fama i honor i es reia de la seva llengua d'adopció d'avui, que no sé

pas què podrà donar-li. Xenius ha perdut la seva llengua, la qual cosa vol dir, simplement, que ha perdut la seva ànima. Quina tristesa, Senyor, de quanta pietat mereixedora!

Els poetes del pervindre.

Píndar i Tíbul, poetes moderns. Píndar (rojor de la cara, blancor del cabell, i la doble antorxa flamejant dels ulls) és el poeta «del pervindre» nat casualment en la Grècia antiga. Tíbul (grogor de la cara, negror del cabell, i la doble llàntia fumejant dels ulls) és el poeta «del pervindre» nat casualment en la Itàlia antiga. Píndar i Tíbul, poetes macerats, homes de llibres, els més civilitzats entre els poetes clàssics. Després d'ells dos, com en la escena deliciosa del «Troilus i Crèssida» de Shakespeare, passa la teoria mig heròica mig grotesca dels altres poetes grecs i llatins, davant dels nostres ulls encuriosits: Hessiode, el primitiu, parlant a quatre grapes, amb veu d'espluga tenebrosa; Homer, l'humaníssim, ara camperol, ara ciutadà, adés cortisà, adés porquerol, però sempre (i amb perdó sigui dit) equilibradament fisiològic; Virgili, el circumspecte, tan conscient de la seva responsabilitat davant l'art romà, tan endolcidor, tan tou, tan «Tolstoi-del-segle-d'August»; Horaci, l'aburgésat, el poeta perfecte... quan és perfecte, el que dins la forma impecable sabia tancar-hi la banalitat més daurada, el que quan escriu sembla que pensi en tot menys en el que escriu; p. e.: la bóta del recó, la política àulica, l'excursió en projecte, la cintura d'aquella blonda i els turmells d'aquella bruma, etc.; Anacreon, el bon bevedor i bon lloador; Càtul, el disbauxat que de tant en tant fa d'home de seny per distreure l'avoriment de la vida fàcil; Safo, la taciturna per excés de força; Ovidi, el que dorm al matí, llegeix de tarda i s'en va al «souper-tango» de nit; Properci, el feixuc en l'elegància; Teòcrit, mig home mig sàtir; Marcial, tan noctàmbul intel·lectual castellà; Aristòfan, el diví tranquil, capàs de riure's del mort i de qui el vetlla; Esquil, el que camina aixecant el mantell amb el puny clos; Sòfocles, el que camina emmotllant-se el mantell al cos de marbre; Eurípides, el que camina arrossegant el mantell amb els dits; Juvenal, l'agre-dolç, el del gust de suc de poma verda; Terenci, l'impertinent discretíssim; Menandre, l'impertinent més discretíssim; Lucreci, el professor sense nervis, i aquest i aquell i l'altre. Per a nosaltres, homes d'avui, per damunt de tots ells, Píndar i Tíbul, poetes moderns! Píndar és l'amic ardent, cor-obert, mestre en les disciplines de l'esperit, dominador dels

sentiments, animador dels bells projectes, el que parla amb el pit enfora, bo per fer-hi camí a passa llarga, contant-li les il·lusions i els propòsits que ens encenen el cor i ens punxen el cervell, segurs de trobar-hi sempre el bon consell i la paraula cantadora i arboradora que ens meni a l'acció com per un camí de roses. Tíbul és l'amic dolorós, pàl·lid, mestre en els reposos de l'esperit, gomboldador de les nostres tristesses, el que ens eixuga el principi de plor, bo per obrir-li la nostra ànima, contant-li les ferides i signant-les-hi amb la mà estesa, segurs de trobar-hi sempre la paraula guaridora i consoladora que ens meni a la pau com per una sendera d'ombres. Píndar és l'home que obre els braços, Tíbul és l'home que clou els braços. Píndar és un poeta de música d'orquestra. Tíbul és un poeta de música de cambra. Píndar és un poeta per ésser llegit els matins, sobre tot a l'hora del migdia. Tíbul és un poeta per ésser llegit les tardes, sobretot a l'hora del capvespre. El primer és el símbol de tot allò que cada home porta a dins de masculí i el segon és el símbol de tot allò que cada home portar a dins de femení. Per les giragones laberíntiques d'aquestes antítesis he volgut arribar al punt en que em fos fàcil posar en clar, lector, un dels caires més interessants de la personalitat del nostre J. M. Lòpez-Picó.

L'etiquetisme: obscuritat i claredat.

El nostre poble i els nostres crítics (l'un per l'altre: bona parella!) quan no saben o no volen judicar, arxiven i quan han arxivat, passen avant, i si veuen que malgrat això la vida va fent el seu curs natural, aleshores s'entretenen clavant etiquetes. Recordeu com a Xenius, sense com va ni com ve, varen enganxar-li la de «socràtic», a En Carner la d'«elegant» i a En Sagarra la de «vigorós». I recordem com a En Lòpez-Picó li han penjat la «d'obscur» i més cap ençà (bella compensació!) la de «fumós»...! Diguem-ho ben alt i ben clar per a que ho senti qui vulguis sentir-ho: en Lòpez-Picó és el més clar de tots els poetes catalans d'avui. Preneu la literatura moderna francesa, italiana, anglesa, espanyola de l'hora, i direu que, com una plaga dels nostres temps, només compten amb poetes parcials, amb poetes que sembla que tinguin atrofiada una part, diferenta en cada un d'ells, de la seva humanitat. Aquell mateix poble i aquells mateixos crítics posen tot l'interès al seny i al cor quan prenen una obra escrita en llengua estrangera, la majoria de voltes mediocre, i pel sol fet d'ésser estrangera ja sembla que

la considerin digna d'un cert respecte que els priva de fer-ne un principi de crítica. Davant d'una obra catalana, en canvi, sembla que adoptin una actitud, en principi, de benivolència, de commiseració, de perdonavides. És revoltant! I no em parreu de nacionalismes i de snobismes patriòtics pseudo-transcendentals, perquè jo no hi crec. Obres estrangeres, obres catalanes, totes deuen ésser judicades a Catalunya pel seu valor intrínsec i res més. Senyors hi ha a Catalunya que s'alimenten espiritualment quasi en absolut amb obres de literatura estrangera, la majoria de vegades declaradament dolentes, que si les vegessin escrites en català les blasmarien, condemnant els autors per bàrbars i mal feiners. El nacionalisme, diuen, cada dia és més viu, més encès, més conscient. Molt bé molt bé: quants exemplars s'han venut a Barcelona, en el que va d'any, de «Les enyorances del món», d'en J. M. Lòpez-Picó? Quants de «La garçonne», novel·la pornogràfica francesa? Quants de «Una cualquiera», novel·la pornogràfica espanyola? Quants, dic? Ah! Comediants, comediants, comediants...!

«Les enyorances del món» en l'obra Lòpez-piconiana.

L'epidermisme de la nostra època fa passar per bones coses que en altres temps haurien punxat les rialles de la gent de gust. Preneu-me els poetes estrangers; els francesos sobretot, llevat d'uns pocs (Romains, Valéry, Apollinaire a estones, com Jammes, com Claudel): volen ésser elegants, són freds; volen ésser intel·lectuals, són obscurs; volen ésser efusius, són ridícols; volen ésser frívols, són banals; volen ésser populars, són grotescos. Jo dic que cal estudiar molt a fons i amb molt de compte i amb molta exigència l'obra lòpez-piconiana, perquè els catalans de segles a venir no puguin pensar de nosaltres que havem tingut la riquesa a les mans i ens havem arronçat d'espatlles; que gemegàvem i sospiràvem per a tenir un poeta, tot un poeta complet, tot un Senyor-Poeta, mentre aquest poeta vivia i produïa entre la curiositat dels pocs i la indiferència dels molts, a Catalunya. Tornem al miratge de la obscuritat d'en Lòpez-Picó: jo he pensat moltes vegades que la claredat deu tenir un nivell, i que tot allò que no arriba a aquest nivell és considerat com a més o menys clar, però que tot allò que sobrepassa aquest nivell, comú a la generalitat dels homes, i que per tant té un excés de claredat, és considerat obscur. Aquest darrer cas el trobem en la poesia lòpez-piconiana. Jo m'he esforçat a cercar, deliberadament, reconso obscurs

en la poesia lòpez-piconiana, i no he pogut trobar-los. Jo he trobat, en canvi, sense cercar-los, reconcs obscurs i obscuríssims en les poesies d'en Carner i d'en Sagarra, i de l'Arús i d'en Catasús, i de tans altres poetes catalans que son tinguts per clars, clars, clars. Tot això, i el creure que en Lòpez-Picó és un poeta «metafísic» (!?) no ve de res més que de la plaga d'epidermisme i de superficialisme que flagella el món avui, i Catalunya i els catalans en gran superlatiu. Tinguem-ho en compte abans de judicar: hi ha un sol Lòpez-Picó en la seva obra, però dintre d'ell conviuen dos caires magnífics tots dos: el Lòpez-Picó «pindàric» i el Lòpez-Picó «tibul·lià»; el de la llum i l'acció i l'elevació i les imatges i els versos rutilants, i el de la fosca i la pau i el sanglotar i les paraules i els gestos apagats. Aquesta barreja de l'energia pindàrica i de l'abúlia tibul·liana, de la masculinitat i de la feminitat de l'Esperit lòpez-piconià, no el trobem en cap més dels nostres poetes d'avui. Segons el costat que pesa més en cada un dels seus opuscles, el poeta és més brillant o més opac, i això li permet passar d'una «La nova ofrena» a una «Les enyorances del món» sense que hi hagi contradicció en la seva personalitat, i per obtenir-ho no ha de fer més que afluixar o tirar les regnes que menen el cavall blanc o el cavall negre de la seva poètica tradicional. Lòpez-Picó és l'home de les aventures agosarades. Sabem el que ens ha donat fins ara, no sabem el que podrà donar-nos. Jo, particularment, el tinc com un patró de poesia, damunt el qual, si Déu m'ho permet, ha d'ésser tallada, dintre les normes retòriques i poètiques originals que jo vaig construir-me per al meu ús propi, i que són completament diferents de les d'ell, la meva obra poètica futura. En Garcés, responnent a una sortida de to de Xenius, donava cinc noms de poetes catalans moderns, per oposar-los a la mediocre i rescalfada poesia femenina moderna americana i a qualques noms de poetes actuals espanyols. No cal extremar tant les coses. Jo donaria tots els poetes moderns, homes i dones, de l'Amèrica i de l'Espanya, per la persona i l'obra d'un sol poeta català: en J. M. Lòpez-Picó. I no volgueu veure apassionament en les meves paraules. Ho crec i ho dic. Perdoneu-me, en gràcia a la sinceritat.

El doble camí de la poesia catalana.

Durant un temps, que ja sembla passat, s'ha parlat en la nostra literatura de la qüestió dels «joves i vells» per a distingir en ella els poetes del dia, els artistes «up-to-date» i

els versaires de segle dinou i de rebotiga i de català de segle dinou. La denominació era disgraciosíssima, i no cal preguntar gaire per comprendre que era sortida dels homes de Jocs Florals. Avui, sembla que s'inicia una tendència a batejar la dreta i l'esquerra de la poesia catalana amb els noms de «poetes populars» i de «poetes metafísics». Ja es veu d'una hora lluny que aquesta denominació és més encertada, però encara no em sembla justa. Crec que seria millor, per entendre'ns, batejar-ho amb els noms de: poetes que escriuen segons la vida i poetes que escriuen segons els llibres; poetes demòcrates i poetes aristòcrates; poetes del fons sobre la forma o poetes de la forma sobre el fons; poetes d'aire lliure o poetes de cambra d'estudi; poetes que viuen de cara al Món i poetes que viuen de cara a l'Esperit; jo, per més claredat, m'he acostumat ja a anomenar-los: poetes del primer «Faust» i poetes del segon «Faust». Crec inútil dir que cal incloure en J. M. Lòpez-Picó en les darreres classificacions. Jo, temps a venir, no tindrè cap inconvenient en tancar-m'hi també. Perquè, segons tinc entès, les segones classificacions son més isolades, més solitàries, més recloses que les primeres. I a mi m'esborrona el traüt i la taralla i l'alegratge del poble. I jo faria el que fos necessari per fer-me digne de la gràcia del silenci. I així l'aconseguiria. Perquè, com deia el poeta francès, al món sempre hi haurà silenci per aquells que en seran dignes...

Un símbol i unes lectures.

Si a mi em preguntessin: Per tú, què és un Poeta?—jo respondria: Poeta és l'home que parla, davant Déu que calla! La nostra religió té un símbol (quin símbol, Déu meu, quin símbol!) de la poesia com mai l'havien tingut els antics, tan amants de la simbologia, i aquest símbol és: la Oració de l'Hort dels Oliveres. Vegeu sinó: Jesucrist (el poeta) dintre un raig de llum (l'esperit) parla amb Déu, i les seves paraules són dutes a l'altura i retornades des de l'altura per mitjanceria dels àngels (els llibres). Part defora del raig de llum, la fosca (el món). Enllà d'enllà la remor de converses i disputes dels soldats i els mercaders (el poble). Part ençà, com un grumoll de la tenebra, els arbres (sentit del paisatge). Finalment, com un esponjament de la tenebra, el camí (sentit de la terra). I en el camí, l'un damunt l'altre, coberts els caps amb els mantells, sords, muts i dorments, els amics i els deixebles i els apòstols (poetes populars, poetes d'avantguarda, poetes de prosa ritmada, poetes gnòmics, poetes èpics, poetes floralistes, poetes preciosistes, etc.).

L'obra d'En Lòpez-Picó és un despullament. Cada obra és una nosa. I l'obra veritable no són els versos, sinó el poeta. D'això ve el to de dignitat i de noblesa de l'obra lòpez-piconiana, i d'això ve el que aquesta obra no sigui popular; ni ho serà mai! Jo crec que un volum de poesies és el millor excitant de la voluntat que hi hagi al món. En hores de depressió jo prenc un opuscle de versos i després de llegir-lo em sento tonificat, més home que abans, i disposat a emprendre la vida amb més braó que mai. Per aquest motiu m'ha semblat sempre d'un ridícul i d'una impertinència que fibla els nervis la lectura pública de poesies. No m'estranya que hi hagi gent disposada a escoltar-los i àdhuc a aplaudir-los. Ço que m'estranya és que hi hagi poetes prou impurs i associacions prou desvagades per a organitzar-les i portar-les a terme, davant la beatitud i l'èxtasi dels senyors Canons que les escolten o ho fan veure. Un poeta llegint la seva obra davant del públic més o menys burgès que l'escolta m'ha fet sempre l'efecte d'un home que es despulés al mig de la plaça, per a rentar-se el cos. La higiene del cos reclama la cambra tancada. La higiene de l'ànima reclama també la cambra closa. Magnífic excitant de la voluntat les poesies d'en Lòpez-Picó, i bones per a ésser llegides tancat a casa. A un poeta pur li calen lectors purs. I no li calen, ni molt menys, lectures públiques davant d'auditoris burgesos. Una cosa és l'elegància, i una altra cosa la modisteria... Ja m'entens, lector, no és cert?

La llum, essència goetheana.

Goethe, per mitjà d'En Maragall, podia haver influït la poesia catalana. No fou així. El mateix Maragall no fou pas influït per Goethe. Hi ha molta cosa en la poesia maragalliana que sembla que tingui un ressò goetheà i no té més que un ressò maragallià. Afinitats quelcom obscures lligaren Maragall amb Goethe. Aquest era l'home que cada dia pujava graons i a cada graó li plaïa mirar els graons que li mancaven per arribar al cim. Maragall era l'home que pujava graons a cops de voluntat i de manca de voluntat, i a cada replà li plaïa, no mirar cap amunt o cap avall, sinó guaitar les coses que el voltaven, i seure, i fer examen de consciència. La serenitat, la equanimitat, la civilitat d'en Maragall! I pensar que si el senyor pare d'en Joan Maragall i Gorina no hagués sigut un ciutadà honorat de Barcelona, i un home de treball i de voluntat per assegurar al seu fill un passament vitalici, avui tal volta parlariem d'en

Maragall com d'un anarquista, com d'un amargadíssim, com d'una ànima a mig fer! Aquest sentir-se assegurada la vida i el pervindre, talment com Goethe a la cort del Duc de Weimar, tal volta, i encara que sembli un punt de vista assats materialista, tal volta, dic, ens donarien la clau de les infinitats que unien Maragall i Goethe. Ni en en Carner ni en els poetes post-carnerians sé trobar-hi cap influència goethiana. L'únic de qui jo sospitava qualche afinitat amb Goethe era en Lòpez-Picó! No pas afinitat de forma, sinó de fons: afinitat de llum. I m'ho feia sospitar, principalment, la claredat de l'un i l'altre. El xoc de les dues claredats, oh circumstància feliç! ha tingut lloc a Itàlia, on Goethe, si no va trobar la llum, al menys va clarificar la llum que ja duia. Quin enlluernament! Diguem ben alt la gloriosa troballa: «Les enyorances del món» són l'obra més àurea, més rutilant, més tèbia, més confortant, en una paraula, més «goetheana» del nostre Renaixement. I qui sigui prou pur per entendre, que entengui! Del primer poema al darrer del volum, una corrent lluminosa s'estén i estreny els versos. El darrer poema sembla iniciar altra volta la inquietud, però jo no en faig cas. Sabem que el poeta ha vist la llum, i quan un poeta ha vist la llum un cop, s'en recorda tota la vida. Perquè aquella corrent que uneix els versos, és la corrent de llum de l'esperit! Les rimes i els ritmes, sense ésser novetats, donen una sensació d'originalitat i de mestratge i de domini que sembla extraordinària després de la perfecció formal de «La Nova Ofrena». És tan equilibrat el cabal poètic i lexicogràfic esmerçat, que sembla que aquesta obra hagi sigut escrita d'una sola tirada, i aguantant l'alè. Les imatges, lòpez-piconianes per tradició, són renovellades i semblen reposades i fadigades sota el pes de la llum.

Potser les imatges han guanyat en puresa i en escalfor. Aquesta escalfor ve de l'acostament a Déu que ja fa temps palpita en l'autor d'aquesta obra i que fa guanyar-li humanitat a mida que va desprenent-se dels lligams que l'unien al món. Bellíssima intel·lectualment, aquella parella de versos, parlant de les ruïnes de Pompeia: «Demà desenterraran— a flor d'aire, una siringa», i bellíssima, humanament, aquella de la pluja a Assís: «A dins de la pluja, els àngels— passen rosari cantat.» Però la que jo amo per damunt de tota l'obra, i que, ella sola, val per tota l'obra, és aquella imatge de «La dinastia dels Papes» en que parlant de Roma i de la mort i enterrament del darrer Papa, diu: «Única mare amb ventre prou cabal—perquè el fill mort torni a plegar-se dintre.» La seva lectura va produir-me una impressió de grandesa, de santedat, de puresa,

de «cant pla» i d'humanitat, que durant uns moments vaig sentir damunt la nuca i tot al llarg dels nervis la esgarrifança i el repicar de martells de les grans emocions artístiques. Mai el nostre verb havia arribat a una tan alta austeritat. Mai la poesia catalana havia cantat amb un so tan grave i amb una confiança tan ferma com en aquests versos. Després de llegir aquest llibre, tinc el cervell ple de músiques i els ulls de lluminàries, i el nas de reïnes cremades, i això també és una cosa molt goetheana. Sembla que al meu voltant tot siguin camins oberts per a portar a felicitat l'obra que planejo, fa tants anys i amb tant dolor i amb tanta joia, en silenci.

Els dos experiments.

En J. M. Lòpez-Picó és el poeta que salva la poesia catalana del primer quart del segle xx. I em sembla que, anys a venir, ha d'ésser la pedrera exuberant on vinguin a fornir-se de carreus els futurs ciselladors del nostre vers. Ell és qui ha de mostrar-nos el camí que uneixi, en poesia, la Catalunya d'avui, mare nostra, amb la Catalunya de demà, filla nostra. Ve de fer, com ja havem vist, per honor de tots plegats, l'experiment d'Itàlia. Jo em permeto demanar-li (creient, al revés del poble, que qui fa tot el que pot està obligat a fer més), que per honor més alt dels catalans i glòria seva, porti a bona fi, com més aviat millor, l'experiment de Grècia.

La vetlla del diumenge.

Quina pena! Ja fa estona que és nit entrada. Tanco el llibre, plego els diaris. I tantes coses com tinc per dir! Sona el trepig de la gent que torna a casa amb una mica més de fadiga al cos i de llum als ulls. Degota la pluja en els vidres del balcó i el toc de les hores en el campanar de la parròquia. Després, com la resposta

d'un chor d'escolars amatent a la veu del mestre, dringuen i tritllegen i cascavellegen tots els rellotges del veïnat. Es acabada la joia del diumenge.

Dintre el silenci s'ha fet una mena de buit; és la intenció i el propòsit d'acció per al dia següent. Retorn al deure, després de la lliçó d'una tarda de diumenge. Comença el dilluns després de la posta del sol dominical. Pels carrers, el discutir de la gent. Enlaire, el discreteig de les estrelles. En mi, la conversa amb jo mateix. I encara, davant meu, en la taula, dintre dels llibres, tantes ànimes i mitges-ànimes, que esperen torn i reclamen el diàleg. Jo us donc mercès, Senyor, de la ofrena que em feu, del treball durant sis dies i del repòs en el setè. Jo no us demano més que la grisor de la setmana i la claror del diumenge després de la setmana. Aquest és el secret de la felicitat, jo crec. Aquest, i el poguer dir cada set dies, cada vegada amb més puresa i amb més noblesa: Jo sé llegir i escriure!

Acabament.

Classicisme: màxim de passió i màxim de contenció.

Romanticisme: mínim de contenció, mínim de passió.

Poesia popular: quina cara deuran fer els erudits, els pacients i els hiper-crítics del per-vindre quan presentin als seus contemporanis la poesia popular catalana legítima de l'any 1923, c'est-à-dire: «Les Caramelles», «Els tres toms», «La Marieta de l'ull viu», etc., cuplets de moda dels darrers temps?

Salut contra neurosi: La Gran Salut! La Gran Salut! Si, sí; però... l'excés de salut també és una malaltia... La sal de l'art és l'orgull... i els nervis! I una bella dosi de retòrica... quand même!

A. ESCLASANS

El Comte Arnau

FRAGMENT DEL CANT IV (*)

—...Penseu que tota aquesta terra trista,
aquest castell que us sembla una presó,
això que a vós us ha ofegat la vista,
és el pa que m'ha dat Nostre Senyô.
Cada herbeta que al marge treu espiga,
cada roc cantellut del codolar,
és una anella que al terrós em lliga,
i és una corda que no'm deixa anar.
Penseu que l'alzineta més perduda
que en un fondal de pluges cerca espill,
si l'airet me la té branca-moguda,
canta el nom ple de gràcies del meu fill.
Jo he de patí i de vigilar la casa,
i si el marit és lladre i és avar,
si fa mal ús del puny i de l'espasa,
no faci jo més tèrbola la llar.
I si als meus fills aquesta dona manca,
i els passa el meu nom entre les dents,
que la paraula sigui neta i blanca
i que l'alè no se'ls embruti gens.
Que no puguin pensar ni bri ni engruna
que tregui pietat al meu record!...
La meva voluntat sols sigui una:
viure per ells fins l'hora de la mort.

Vós podeu haver vist coses molt belles,
dur tresors i brodats de tota llei,
i un puny de perles contra les costelles
i ser molt noble i molt amic del rei;
però, qui sap si no teniu encara,
en mig del bé de Déu que us torna foll,
un noi que se us assembli molt de cara
i vós el feu saltar sobre el genoll!
Si el tinguessiu, potsê amb la llengua encesa
diríeu que no hi ha mal ni perill,
ni desig ni amenaça ni promesa
que us faci trontollar davant d'un fill!
El meu em té quatre anys, i és net de galta,
pintat de llavis i el cabell ben ros.
la seva entranya mai ha estat malalta,
criatura com ell no crec que hi fos;
Té uns ulls amb unes nines tan boniques,
que quan et miren punxen com un arc,
i encara que és tossut i ploramiques,
quan riu sembla el solet del mes de març.

Vaig infantar dos cops; cada vegada
vingué una moça de lo fi que es veu;
i anys després, quan de nou era prenyada
vaig pensar-me: ara sí que és un hereu!
I ho va ser, però jo ja me'l sentia
quan el ventre se't fa tivant de pell.
I jo anava mirant la rogalia
i deia: aquest país tot és per ell.
I guaitava la prada fina i verda,
el branquilló que cargolava el fret,
el rou glaçat a la pomera gerda,
els pinsans que cantaven a l'aulet,
i aquell brotar daurat de la ginesta,
i l'esquena blavosa del turó,
la riera plorant neu de congesta
i la negra caputxa del pastô;
i m'ho mirava molt, nines mig closes,
nines obertes, tardes i matins,
perquè tingués un xic d'aquestes coses
aquell fill meu que se'm formava adins.
Que fos com aquest sol que quan se lleva
ens pinta el camp tan encertat i just,
i fes olor d'aquesta terra meva
que vós no li sabeu trobar cap gust.

Quan el marit del coll se m'esmunyia
amb una cara de pecat i dol,
estant sola trobava companyia,
que'm venia del ventre el meu consol.
Deia: quan serà gran, ben dret d'esquena
i fort de braços i eixamplat de pit,
ell t'anirà eixugant tota la pena
que et donguin els maltractes del marit!

Penseu, senyor, que amb la paraula fina,
i que amb promesa i mirallet a l'ull,
el meu cor no es doblega ni es domina,
i pellerofes vostra mà recull.
I us sento grat de la finesa vostra,
i és cert que en el meu pit és viu el mal;
mes per mi no n'hi ha cap com aquest sostre,
i em migraria sense aquest casal.
I aquí, contenta, trista o consumida,
penso que no em mouré ni en sortiré,
fins que Nostre Senyô em llevi la vida
i em condueixi allà on li vingui bé.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

(*) Aquest és un fragment de la contestació que fa la muller del Comte Arnau, al ser temptada pel Diable sota la figura d'un noble cavaller.

POESIA ALEMANA

DE HÖLDERLIN

CANT D'HIPERÍÓ

Vosaltres feu via allà dalt
en la llum, per un sòl que no cansa,
Genis feliços!
Lúcides aures dels déus
us toquen lleugeres,
com els dits de l'artista
cordes sagrades.

Sense fat, com el nin de mamella
adormit, alenen
els celestials!
Castament preservat
en poncella honesta
els creix en eterna
flor l'esperit!

Quan jo era un noi,
un déu em salvà sovint
de la fressa i la vara dels homes.

Llavors jo jugava
confiat i bo
amb les flors del boscatge,
i els oratjols del cel
jugaven amb mi.

I tal com tu el cor
de les plantes alegres,
quan elles cap a tu
els dolços braços estenen,
tu has alegrat el meu cor,
Pare Sol! i com Endimió
jo era el teu predilecte,
càndida Lluna!

Oh tots vosaltres, déus

Amb grogues peres penja
i plena d'englantines,
la terra en el llac,
Oh cignes graciosos,
i èbria de besos
capbusseu la testa
dins l'aigua santament sòbria.

Madures són, xopes de foc, bollides
les fruites i sobre la terra provades i és una llei
que tot entri, a tall de serpent,
profèticament, somniant, cap a
les cimes del cel. I molta
cosa, com damunt les espatlles
un feix de llenya, cal
guardar. Però dolents
són els camins. De tort,

I els ulls venturosos
miren en tranquil·la
eterna claredat.

Però a nosaltres
no ens és donat de tenir
repòs en cap lloc;
s'assequen, rodolen
els míser humans
ulls clucs de l'una
hora dins l'altra,
com aigua de roca
a roca llançada,
anys i anys dins l'incert daltabaix.

QUAN JO ERA UN NOI...

fidels i amorosos!
Si sabessiu
com us ha amat la meva ànima!

Poc llavors us cridava
jo encara pel nom, tampoc
vosaltres m'anomenàveu
mai, com els homes entre ells s'anomenen,
com si es coneguessin.
Però us coneixia
millor que no pas els homes
jo hagi mai conegut!
Jo entenia el silenci de l'èter,
el mot de l'home no l'he entès mai.

M'ha criat l'harmonia
del murmuriós boscatge,
i he après d'estimar
entre les flors.
En braços dels déus m'he fet gran.

MEITAT DE LA VIDA

Ai de mi, d'on trauré
quan sigui hivern les flors i d'on
l'esclat del sol
i l'ombra de la terra?
Les parets s'estan
mudes i fredes, al vent
cruixen les banderes.

MADURES SON, XOPES DE FOC...

com cavalls, van els presoners
elements i antigues
lleis de la terra. I sempre
va cap al deslligat una enyorança. Molta
cosa però cal guardar. I necessària
és la fidelitat.
Però endvant i endarrera
no mirem. Deixar-nos gronxar, com damunt
la barca frèvola el llac.

CARLES RIBA, trad.

ELS LLIBRES

BUIRAC, poemes de Salvador Torrell i Eulàlia. (Impremta Pau Cases i Grau.—Reus.)

Saludariem aquest poeta novell desitjant-li més enllà de la força sobrera i de la sensibilitat que avui són el seu patrimoni, una seguretat —la certesa immortal—que es valorés com la color d'or pur de les pedres de la Catalunya romana.

RECORDS DE FIGUERES, per Frederic Gironella.

Dels nostres records ve dia que tots en fariem una auca.

L'auca del senyor Gironella és aquest llibre amb totes les característiques sentimentals i facecioses que escauen a la inspiració de les auques. Una mica de paisatge i una mica de figura, l'enterniment de la llunyania i la fiblada irònica de les amargors immediates; el conjunt pintoresc d'instint de colla i la llàgrima de la soledat que endevinem encara que l'autor—com tots els autors d'auques—vulgui fer el cor fort.

ANTOLOGIA D'AUTORS CATALANS, per Antoni Oller.

Tria dolenta, feta sense orientació i publicada d'una manera absurda que no reisteix el més lleuger comentari.

LES PUBLICACIONS RAFOLS, dins les quals sembla iniciar-se el propòsit de reeditar llibres característics del nostre renaixement literari modern. Cal esperar el desenrotllament d'aquesta obra per dir si es tracta d'una Biblioteca acceptable o d'una pensada industrial.

HORES DE COL·LEGI, poesies de Josep M.^a Garganta, el to de les quals no ens desplauria si no es mantingués massa sovint l'equívoc entre senzillesa i banalitat i entre la bondat familiar i la volguda complaença en l'ensopiment seriàt que no és la enumeració lírica ni el realisme popular que l'acte humà de la tria pot enlairar a la categoria de les obres d'art. D. J.

CAL ESMENTAR

—Els primers volums de les publicacions de la Escola Catalana d'Art Dramàtic: *NAUSICA de Joan Maragall* i *ELS GERMANS KARAMAZOV de Dostoievski,* segons adaptació escènica posada en català per J. Millàs Raurell. Bon començament per fer professió d'eclecticisme intel·lectual. Tant com és sà el clima homèric mostrat per el Maragall, és irrespirable (això no vol dir que no pugui ésser genial) l'atmosfera del Dostoievski dins la qual el Millàs Raurell es mou i no s'ofega.

—L'inici de la Biblioteca Fundació Bernat Metge amb el primer volum de la traducció del poema de Lucreci: *DE LA NATURA.*

La serietat ponderada d'aquest primer volum ens fa esperar una obra total ben portada i ben reeixida. Creiem sincerament que és millor *no fer-li l'article* com faria un viatjant de comerç ni organitzar al seu voltant aquesta mena de meetings culturals que alguns irreflexivament improvisen i que trobem simplement blasmables.

—*Les publicacions de la revista «Monitor»,* iniciades amb el comentari dels termes Iberisme i política nacional catalana, a propòsit d'un discurs d'En Cambó, pel senyor Josep Carbonell amb un prefaci de J. V. Foix.

—La segona edició de les *Vint cançons,* de Tomàs Garcés.

—*Les chroniques du canard sauvage,* de Ch.—L. Philippe i *Le bouquet inutile,* poemes del malaguanyat Jean Pellerin, dins les edicions de La nouvelle revue française.

—*Servitude et grandeur littéraires,* recordances d'art i de lletres, per Camile Mauclair. Retenim d'aquest llibre els mots, referits als artistes de totes les arts, que diuen:

«*Ils on été nobles parce qu'ils ont servi la cause de leur choix, et non celle que la mode, l'esprit de clan, le profit, leur proposaient.*»

—Entre la novel·la i l'estudi de psicologia sexual, un nou assaig de Julien Benda: *La croix de roses* (publicacions de les Cahiers verts, 1923).

—*Les cinq continents,* antologia mundial de poesia contemporània (edicions de La Renaissance du livre).

Constatem amb satisfacció que la majoria dels poetes que conté han trobat expressió catalana dins les aportacions de LA REVISTA.

Ens plau que Catalunya sigui justament valorada en aquesta antologia com una nacionalitat amb llengua pròpia.

I contenint la selecció catalana els noms d'Eugeni d'Ors, Alfons Maseras i J. Salvat-Papasseit, suposem que Xenius no podrà donar tota la nostra lírica per la d'una poetessa sud-americana que ni tan sols figura en el recull.

—*Renan et nous,* per Pierre-Lasserre.—Llibre enginyós. Renan, però, és lluny de nosaltres d'una manera que fa desitjar uns comentaris més convincents.

—*Les poésies de A. O. Barnabooth,* per Valéry Larbaud.—Llibre de prodigiosa intel·ligència fadigada i viciada que voreja a estones el retorn a una invenció inèdita d'infant que no sap res. Almenys d'home de cultura que no vol saber res.

—L'èxit entre les mixtificacions de l'endèriament doctrinal i les curiositats de l'equívoca suggestió galant del darrer llibre publicat del novel·lista americà Waldo Frank.

—*LE DIABLE AU CORPS,* novel·la de R. Radiguet (edicions Grasset) que a estones ens sembla un cas de l'exemplari vienès del professor Freud i a estones un ressò escolar de l'André Gide de l'Immoralista. Diuen que l'autor és genial i té disset anys.

—Tres reculls de poesia anglesa darrerament publicats.

L'un és de poesia vella i nova. Porta peu d'impremta de la Universitat de Cambridge i el signen G. C. F. Mead i Rupert C. Clift.

Dels altres dos, l'un comprèn els poetes de 1870 a 1920 i el tercer els poetes del 1900 al 1922.

Tots tres reculls, d'excel·lent informació i de bon guiatge. Es clar que potser el nostre gust triaria una altra mesura.

—*ESPEJOS,* poesies de J. Chabàs i Martí (A. Pueyo, editor, Madrid) Un accent personal—orgullós i sensible—en la poesia castellana de darrera hora. ¿Voleu més elogi?

—Que molts han esperat per informar-se de la producció del novel·lista anglès Jack London, el fet

de la divulgació, gosariem dir comercial, dels editors francesos.

—Que la sanció de certs llibres serà sempre immediata i feta a la plaça pública. Volem dir que no esperen el judici de la raó, sinó el clamoreig de l'èxit.

Paraules inflamades que encenguin la complicitat subversiva d'un crit d'instint. Imatges suggeridores del prosselitisme de les multituds que

fan vibrants els carrers revoltats.

Sonoritat d'un ressò de la història o d'un nom propi indefinit per la llegenda o desproporcionat per la necessitat retòrica del poble.

Quan un autor ens diu d'un recull seu que es tracta de poesies patriòtiques, ens adverteix amb tota claredat que no aspira al comentari sinó a l'efecte. Gairebé ens coacciona

perquè no gosessim comentar-lo. El patriotisme es així. Cal proclamar: Visca l'autor! i cal advenir que a Catalunya en vuit dies es venen dos mil exemplars d'un llibre.

Al costat d'això, no seria lícita, per tant, cap mena de propaganda oficiosa que parlés de superacions líriques i de la necessitat de desconnexió cerebralisme.

LES ARTS PLÀSTIQUES

BONATERRA, pintor de fibra. Fibra que caldria sometre a un bon pentinatge i filatura.

CASANOVAS. Les escultures d'aquest nostre imatger prenen ara una insana flor deliquescents. Encara alguna mostra de saba escultòrica, tallant i finíssima.

MIR. Estilitzat i fantàstic: sembla

que guaiti el món pel mateix prisma que el miraren els artistes persans, però com si aquest prisma fos entelat i les formes del món es dissolguessin.

LLIMONA (JOAN). De vegades aquest pintor assoleix essència plàstica, tornant tot el tèrbol i accessori bo i essencial.

NOU AMBIENT. Saló molt barrejat aquest: al costat d'homes fins o parcialment fins com per exemple Camps, Soler i Oliver, altres positivament ordinaris malgrat tot el camuflatge diem-ne *fauve*.

R. B.

LES REVISTES

LA PATRIA DE CADA DIA

Sota aquest lema donà a Sabadell una conferència En Jaume Bofill i Matas.

Reproduim els paràgrafs de l'extracte que ens han semblat més essencials i acordats amb els nostres principis i amb les nostres prèdiques:

«L'ideal de perfecció»

En la seva lluita per la llibertat, Irlanda ens ha donat un amarg exemple. La poma mai no és tan desitjada com dalt de l'arbre; quan la fruita és a la mà ja ha perdut moltes virtuts. Perquè la llibertat no és la perfecció: la llibertat sense riquesa és irrisòria; la llibertat sense dignitat és vergonyosa.

Hem d'ésser dignes d'aquesta llibertat, hem de saber gustar-la. Hem d'encendre l'ideal de perfecció. Per això renovem el tema de Maragall: «Cal treballar Catalunya endins», cercant les nostres directrius futures en l'esperit de la nació. Així afinarem la nostra consciència, enfortirem la nostra voluntat i farem més viu el sentiment de Pàtria.

Concepte de la Pàtria

Què és la Pàtria? No és ni una història, ni un mite, ni un negoci. Sou

vosaltres i jo, el què ha passat i el què ha de venir. La consciència de Pàtria moltes vegades costa de desvetllar. Així com la salut l'apreciem més quan l'hem perduda, la Pàtria no se'ns fa prou entenedora fins que no en som fora.

No pot parlar-se de Pàtria sense parlar de tradició, que és la deu fecunda que corre al través de nosaltres. Les canals de vegades s'esmicolen, però la correntia és encara viva. Aquí teniu l'exemple de Grècia que viu ara uns moments miserables. Però la tradició encara hi és; la riuada ha depassat la canal i és el substractum de les cultures d'Europa.

Contra el que molts es pensen, la tradició és essencialment dinàmica. Podríem dir que és en sí l'esdevenidor. Quan no és renova, mor. Si no es renovés podríem parlar de les «tradicions de nostres avis», no de les nostres tradicions.

El millorament propi

D'aquest concepte de Pàtria podem deduir-ne l'equivocació dels nostres polítics. Per ells la Pàtria era la mare provident, per nosaltres és alhora mare i filla. Ens refiem d'ella, però també del nostre esforç; sabem que la nostra empena pot desfigurar-la o malmetre el seu mantell. Hem de portar-hi el nostre esforç

i lligar-ho tot amb el llaç de l'harmonia social.

La labor de bastir aquesta Pàtria és semblant a la que produeix les illes madreporiques. Van fent-se lentament, per acumulació, però només quan llur cim emergeix per damunt de de les aigües Déu hi duu les llavors i els ocells, preparant-les com a paneres pel primer home que les visiti.

Fent la nostra Pàtria ens millorem nosaltres mateixos. Hi ha un aforisme català, que diu: l'home fa la casa i la casa fa l'home. Però la casa fa l'home de sa casa. Els que malversen el temps volent refer la casa d'altres no assoleixen llur millorament.

La tasca humil

En aquesta obra, la humilitat és la virtut fonamental. Jo poso en lloc secundari el patriota, l'apòstol declamador que és sovint un nou convertit amb ressavis espanyolistes. Prefereixo la velleta humil que ens trameta el tresor de la paraula viva, prefereixo aquell jaio que es cobria amb un mocador la cara rosegada pel cranc.

M'ho han contat els meus amics que cercaven per les muntanyes la meravella oculta de les nostres cançons. Els llavis montanyencs no saben cap tonada nova, i quan els

meus amics s'acomiadaven els fou mostrat el jaio. El dugueren a l'era on hi batia el sol. Ell sí que en sabia de cançons: el drap es posà a tremolar damunt la cara nafrada i dels llavis brollà la melodia pura. El jaio a l'endemà ja era mort. Jo m'inclino davant d'aquest home obscur amb més devoció que davant d'altres benemèrits campions de l'ideal català.»

HOMENATGE A MOSSEN BALDIRI REXACH

S'ha parlat molt d'aquest homenatge. Se'n parla encara i s'en parlarà. Quan l'oportunisme de tots els amics de les festes, que deixen lleure als diaris de publicar els noms dels adherits, faci el silenci necessari a les valoracions justes, parlarem nosaltres de Mossen Rexach.

Avui ens limitem a reproduir la significació noblement política que els organitzadors donen a l'homenatge. I no cal dir que aquesta política mereix el nostre assentiment.

«...Però anem a fer aquest homenatge com un de tants? Els actes que preparem seran com tants altres actes, per aplegar uns centenars de persones, fer uns discursos, colocar un retrat, o inaugurar un monument? No. Sense deixar d'ésser tot això, cal tenir en compte la significació de l'homenatge; i és, d'afirmar el principi que l'ensenyament ha de fer-se en la llengua del poble.»

Vol dir, això, que en l'escola només s'ha d'ensenyar que la llengua del poble o materna? Quan afirmem que en les escoles enclavades en terres de parla catalana, per exemple, i destinades a l'ensenyament dels fills d'aquestes terres, ha d'ensenyar-se EN català, no volem dir que se n'exclouï l'ensenyament del castellà, del francès o de qualsevol altre idioma que sigui; sinó que, precisament, per aprendre millor els altres idiomes—i qui diu idiomes, diu tota altra disciplina escolar—aquests han d'ésser ensenyats EN llengua catalana. Per la senzilla raó que, essent aquesta la més coneguda, la única verament sabuda, és la que lògicament ha de servir d'instrument per aprendre allò que no és tan conegut o que és desconegut del tot.»

SARAH BERNHARDT

Cal que registrem el nostre comentari d'actualitat. Les promo-

cions del demà, a l'igual del que fem nosaltres amb les d'ahir, cercaran les nostres opinions fins d'allò que ara ens sembla més banal.

Devegades ens trobem, però, amb casos com el de Sarah Bernhardt. L'anecdota és clos des de fa molts anys. Potser Jaume Brossa hauria pogut dir-hi la seva. Potser encara més enllà. Pompeu Gener, per exemple.

CAL ESMENTAR

—L'estudi de Fèlix Klein a *Le Correspondant*, sota el títol: «Une expérience religieuse: Madeleine Sémer, convertie et mystique» (1874-1921)

—La llunyana—gosariem dir inhumana—posició intel·lectual del poeta aleman Stefan George qui ha reprès els seus *Blätter für die Kunst*.

—L'afirmació d'Azorin en un article de *La Prensa*, de Buenos Aires, que la catalana i la castellana són dues civilitzacions diferents que segueixen caduna el seu camí.

—Les moltes coses que ens separen de la dita de Teodor de Bauville el primer centenari de la naixença del qual es festeja enguany: «On n'entend dans un vers—que le mot qui est a la rime.»

—Que si, certament, hi ha noms que són una divisa i vides que són un programa, cal no entrebancar-ne la perennitat amb tractes en els quals intervinguin les agències d'esqueles necrològiques i les administracions dels diaris a l'hora del trànsit. Nosaltres hem vist ara mateix malaurada la puresa d'una obra femenina exemplar, per aquesta mena de por a la immortalitat gloriosa i nua—incotitzable—que és el patrimoni de Déu.

—El desmentiment de moltes cupiditats, que disminueixen massa sovint la nostra vida intel·lectual, donat per en Millàs-Raurell amb la traducció i l'estrena de l'adaptació de «Els germans Karamazow», de Dostoievski.

—La necessitat d'evitar entre nosaltres el vici de les enquestes. Es clar que amb això renunciem a honestes diversions. Però evitem tota una tirallonga de noms d'autors les obres completes dels quals es redueixen a la llista de les opinions

que els han estat demanades amb motiu de les enquestes.

—Els exercicis oratoris, completament inútils, que han omplert les tasques d'un congrés de la premsa llatina darrerament celebrat a Lyó.

—La frase de Tristan Bernard recordada amb motiu de l'obra de Pierre Hamp, i que convindria no oblidar massa els dies que les accions i reaccions literàries ens apassionen amb vehemència:

—«I el pobre Zola qui es creia realista!»

—El primer número de la nova serie de *La Lampe* (l'antiga revista *Sous la lampe*), corresponent al mes de març d'enguany.

—Els noms que més sovintegen a es cròniques literàries de l'Alemania d'avui: Carl Sternheim, Reinhard Coering i P. Komfeld entre els autors dramàtics. Anna Kolb i R. Schickelé, M. Vischer i L. Winder entre els prosadors. El d'Elsa Lasker-Schüler entre els poetes. I encara el de les glòries naixents de l'expressió de cara a les fórmules del demà.

—*La Revue européenne*, portadora d'una mena d'estat d'esperit que sols els catalans podem capir completament quan diem: *europeu de tota la vida*.

—La normalitat de la incorporació del teatre d'En Puig i Ferrater a les lletres franceses, sense cap de les estridències dels èxits efímers i subvencionats i amb aquella mica de reserva que assegura la seriosa durada de les obres dels homes.

—La reiterada atenció de Mr. Camille Pitollat al llibre «La dominació napoleònica a Girona», de Carles Rahola, publicat per *La Revista*. Esmentem darrerament un article a la *Revue Historique de la Révolution*.

INDEX DE REVISTES REBUDDES.

The London Mercury—The Dial—The Criterion—La Revue de Genève—La Critica—La Ronda—Il Convegno—Poesia e arte—L'Italia che sorive—La Cultura—Le Fonti—La parola e il libro—Il Concilio—I libri del giorno—La Nouvelle Revue Française—Europe—Les Marges—Intentions—Der Neue Merkur—Der Sturm—Grammata.

Obres publicades per la SOCIETAT CATALANA D'EDICIONS

1. Alexandre Plana: <i>Les idees polítiques d'en Valentí Almirall</i>	2.50	25. Pompeius Gener: <i>La Dona mediterrània</i> , aplec de llegendes històriques. Volum I.....	4.—
2. Prudenci Bertrana: <i>Proses bàrbares</i> (Agotada)	3.50	26. Pompeius Gener: <i>La Dona mediterrània</i> , aplec de llegendes històriques. Volum II	4.—
3. J. Pous i Pagès: <i>La vida y la mort d'en Jordi Fraginals</i>	4.—	27. Raimond Casellas: <i>Etapas estètiques</i> . Pròleg d'Eugeni d'Ors. Volum I	4.50
4. Manuel de Montoliu: <i>Estudis de Literatura catalana</i> Pròleg de Miquel S. Oliver	3.50	28. Raimond Casellas: <i>Etapas estètiques</i> . Epíleg de Xenius. Volum II	4.50
5. Ramon Turró: <i>Orígens del coneixement</i> . Volum I	3.—	29. Captain Morley: <i>La guerra de les nacions</i> . Volum II	3.50
6. Ramon Turró: <i>Orígens del coneixement</i> . Volum II	3.—	30. Carles Riba: <i>Històries extraordinàries d'Edgar A. Poe</i> , Sèrie II	4.—
7. A. Rovira i Virgili: <i>Història dels moviments nacionalistes</i> . Pròleg de P. Corominas. Primera sèrie	3.50	31. A. Rovira i Virgili: <i>Les valors ideals de la guerra</i>	4.—
8. A. Rovira i Virgili: <i>Història dels moviments nacionalistes</i> . Segona sèrie	3.50	32. Lluís Via Cullita. <i>Poesies</i>	3.50
9. Apeles Mestres: <i>Llibre d'or</i> . Cent cançons populars de diferents països.....	4.—	33. Miquel S. Oliver: <i>Catalunya en temps de la Revolució francesa</i> . Primera sèrie	4.50
10. F. Pi i Margall: <i>La qüestió de Catalunya</i> . (Escrits i discursos.) Pròleg de Rovira i Virgili, amb una biografia de Pi i Margall..	2.50	34. Plàcid Vidal: <i>Infinit</i> . Volum I	3.50
11. Cebrià Montoliu: <i>Walt Witman</i> : L'home i sa tasca	3.50	35. Plàcid Vidal: <i>Infinit</i> . Volum II.....	3.50
12. Ignasi Ribera i Rovira: <i>Contistes portuguesos</i> . Traducció catalana	3.50	36. Ferran Agulló i Vidal: <i>Marines</i>	4.—
13. Alexandre Plana: <i>Antologia de poetes catalans moderns</i>	4.—	37. Joan Pons i Massaveu: <i>Com anàvem dient</i>	4.—
14. A. Rovira i Virgili: <i>La nacionalització de Catalunya</i>	2.—	38. A. Rovira i Virgili: <i>Nacionalisme i Federalisme</i>	4.—
15. A. Rovira i Virgili: <i>Història dels moviments nacionalistes</i> . Tercera i última sèrie	3.50	39. Ferran Agulló i Vidal: <i>De tots temps</i> . Poesies	4.—
16. Alfons Maseras: <i>Contistes francesos</i> . Traducció catalana	3.50	40. Alfons Maseras: <i>Contes a l'atzar</i>	4.—
17. Captain Morley: <i>La guerra de les nacions</i> . Volum I	2.50	41. Joaquim Riera i Bertran: <i>Faules velles</i>	4.—
18. J. M. López-Picó: <i>Poesies</i>	3.50	42. Captain Morley: <i>La guerra de les nacions</i> . Volum III.	4.—
19. Carles Riba: <i>Històries extraordinàries d'Edgar A. Poe</i> . Sèrie I	3.50	43. Manuel Marinello: <i>Contes de reis i de prínceps</i>	4.—
20. A. Rovira i Virgili: <i>Debats sobre el catalanisme</i>	3.—	44. J.M. López-Picó: <i>Poesies</i> (1915-1919).....	4.—
21. Prudenci Bertrana: <i>La lloca de la viuda</i> i altres narracions	3.50	45. Captain Morley: <i>La guerra de les nacions</i> . Volum IV	4.—
22. Alexandre Plana: <i>Sol en el llindar</i> . Poesies.	3.50	46. Alfons Maseras: <i>Interpretacions i motius</i> ..	4.—
23. E. A. Butti: <i>Llucifer</i> . Versió catalana de Joan Fabré i Oliver	3.—	47. Pau Griera i Cruz: <i>Desferres</i> . Novel·les ..	4.—
24. Carles Soldevila: <i>Plasenteries</i>	3.—	48. Francesc Puig i Alfonso: <i>Curiositats barcelonines</i> . Volum I	4.—
		49. Francesc Puig i Alfonso: <i>Curiositats barcelonines</i> Volum II	—
		50. L. Nicolau d'Oliver: <i>Comentaris</i> . (1915-1917). ..	—
		51. Josep Massó Ventós: <i>Totes les cordes</i>	—
		52. Francesc Puig i Alfonso: <i>Curiositats barcelonines</i> Volum III	4
		53. Josep Massó Ventós: <i>Ideari de l'Amic</i> . Volum I	—
		54. Alfons Maseras: <i>El Llibre de les hores Cruentes</i>	4.—

OBRES EN PREPARACIÓ

Perrault (Contes per a infants) Il·lustracions de Torné Esquiús
 Del natural... I del meu humor.—Joaquim Ciervo.
 La guerra de les nacions (Vol. V i últim).—Captain Morley.
 Les multituds.—Raimond Casellas
 Els sots feréstecs.—Raimond Casellas.
 El mirall imaginari.—Alexandre Plana
 Ideari de l'Amic (Segon volum) Josep Massó Ventós
 Antologia de poetes portuguesos.—Ignasi Ribera Rovira
 Del país dels tarongers.—Ignasi Ribera Rovira

Diàlegs literaris i altres assaigs de crítica.—Josep Ferran i Mayoral
 Noves faules.—Joaquim Riera i Bertran
 Marines (Segon volum).—Ferran Agulló i Vidal
 Herències (Novel·la).—Maria Domènech de Cañellas
 L'anhel Cantaire (Poesies).—Plàcid Vidal
 Catalunya en temps de la Revolució francesa (Segona sèrie) Miquel S. Oliver
 Història de la pintura catalana fins al segle XVIII (Cinc volums).—Raimond Casellas
 Sepulcres històrico-artístics de Catalunya (Dos volums) Adolf Alegret

:: ADMINISTRACIÓ: Llibreria Puig i Alfonso, Plaça Nova. — VENDA: A totes les Llibreries ::

TALLER DE JOIERIA



Jaume Mercadé

Passeig de Gracia, 46 - Telèfon 1373 A

LLIBRERIA NACIONAL CATALANA

GALERIES LAIETANES * Gran Via, 613 * Telèfon A 4902

Publicacions de LA REVISTA

Administració, Corts Catalanes, 613

DARRERS LLIBRES PUBLICATS.—CÀNTICS DE MAR, D'AMOR I DE MORT, per F. Soldevila.
TERCER LLIBRE DE POEMES, de J. Millàs Raurell; L'ÀNIMA OBERTA, poesies de F. Sitjà; LA GESTA DELS ESTELS, poesies de J. Salvat-Papasseit.
EN PREMSA.—L'EMOTIVITAT POPULAR EN EL CANÇONER DE CATALUNYA, per Joan Fornell.
ANTOLOGIA DE POETES CATALANS D'AVUI.
RECULL D'ARTICLES, de R. Benet; ASSAIGS, de J. M. Capdevila; TERCER RECULL DE MORALITATS I PRETEXTOS, per J. M. López-Picó.
LIRICS MUNDIALS.—POESIES D'A. CHENIER, trad. de Joan Arús, pròleg de Gabriel Alomar.
VOLUMS D'ART: Torres García i Manolo Hugué.
EN PREPARACIO.—ALTRES LLIBRES: d'Ildefons Suñol, Gabriel Alomar, Joan Crexell, Manuel Reventós, J. Puig i Ferrater, Ramon Reventós, Tomás Garcés, Clementina Arderiu, Francesc Cambó, M. Vidal i Guardiola, Cristòfor de Domènech, Josep Pla, J. M. Junoy, Enric Jardí, J. Estelrich, Carles Soldevila, Ricart Permanyer, Carles Riba, etc.
EN ESTUDI.—ANTOLOGIES POPULARS DE LA REVISTA: Els trobadors catalans Les cròniques. Els Jocs Florals, etc.
VIATGES, MEMORIES, EPISTOLARIS: Records de Joan Maragall, per Josep Pijoan.
LIRICS MUNDIALS: Leopardi, Rupert Brooke, Goethe.

R. Rucabado: *Els Editors i a llibertat de l'art.*
Josep Aragay: *La pintura moderna catalana, la seva herència i el seu llegat.*
Clementina Arderiu: *Cançons i elegies.*
Josep M. López-Picó: *L'infantament meravellós de Scherazada.*
Miquel Poal i Aragall: *Mots plaents i desplaents.*
Antoni Rovira Virgili: *El Nacionalisme.*
Joaquim Folch i Torres: *Meditacions sobre l'arquitectura.*
Joan Sacs: *La pintura moderna francesa fins al Cubisme.*
Alexandre Plana i altres: *L'obra d'Isidre Nonell.*
Miquel Ferrà: *Cançó d'ahir.*
Ll. Nicolau d'Oliver: *Literatura catalana. Perspectiva general.*
Enric Jardí: *Les doctrines de George Sorel.*
J. M. López-Picó: *Moralitats i Pretextos.*
J. Ferran Mayoral: *La renovació de Teatre.*
E. Duran Reynals: *Quatre Històries.*
Josep M. de Sagarra: *Cançons d'abril i de novembre.*
Ferran Soldevila: *Exili.*
Carles Riba: *Càntic dels Càntics i Llibre de Rut.*
Josep Carner: *Les planetes del verdum.*
Alexandre Plana: *Contrabaedeker.*
Josep M. Tallada: *Les doctrines de P. J. Proudhon.*
Guerau de Liost: *La ciutat d'Ivori.*
Joan Alcover: *Poemes bíblics.*
Frederic Clascar: *La filosofia catalana en el segle XVIII.*
Josep Aragay: *Itàlia.*
Mercè Vila: *Les Hores.*
Miquel Fortesa: *L'estela.*
Carles Riba: *Primer llibre d'Estances.*
J. M. López-Picó: *Dietari espiritual.*
J. Bofill i Matas: *Les joventuts catalanes.*
P. M. Bordoy-Torrents: *Els pobles d'Orient.*
J. Ferran i Mayoral: *Diàlegs dels deus, de Lucià.*
Joaquim Folguera: *Les noves valors de la poesia catalana.*
Ventura Gassol: *La Nau.*
Salvador Albert: *Amiel.*
Pere Benavent: *Epigrames.*
Joaquim Folguera: *Poesies.*
J. Ferran i Mayoral: *Lletres a una amiga estrangera.*
Josep Aragay: *El Nacionalisme de l'art.*
Marià Manent: *La collita en la boira.*

Joaquim Folguera: *Articles.*
Trinitat Catasús: *Vendimiari.*
Carles Riba: *Escolis i altres articles.*
Ernest M. Ferrando: *Vida d'infant.*
R. Rucabado: *Elogis.*
Josep S. Pons: *L'estel de l'escamot.*
Francesc Pujols: *Recull d'articles de crítica artística.*
Joaquim Folguera: *Traduccions i fragments.*
Ferran Soldevila: *Càntics de mar, d'amor i de mort.*
J. Millàs-Raurell: *Tercer llibre de Poemes.*
Carles Rahola: *La dominació napoleònica a Girona.*
Francesc Sitjà: *L'ànima oberta.*
J. Salvat-Papasseit: *La gesta dels estels.*

LIRICS MUNDIALS:

M. Morera i Galícia: *Venus i Adonis, de Shakespeare.*
Maria Antònia Salvà: *Les Geògiques cristianes, de Francis James.*
Josep Lleonart: *Poesies de Richard Dehmel.*
Marià Manent: *Sonets i Odes, de John Keats.*
Joan Capdevila Rovira: *Les flors del mal de Baudelaire.*

ESCRITS POLITICS.

E. Prat de la Riba: *Per la llengua catalana.*
Narcís Verdaguer i Callís: *La primera victòria del catalanisme.*

ARTISTES CATALANS CONTEMPORANIS.

Joaquim Sunyer.
Enric Casanovas.
Xavier Nogués.
Josep Clarà.

TEATRE DE JOSEP M. DE SAGARRA.

L'estudiant i la Pubilla.

ALMANACS DE LA REVISTA.

Anys 1918 i 1919.